

Кокорев Олексій Вікторович
 Ятвецька Ганна Володимирівна
 Савицький Андрій Якович

Запозичення досвіду: шлях до ефективної боротьби з корупцією в Україні

УДК 328.185-047.23/047.44:81'42
 DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-2.22>

Кокорев Олексій Вікторович
 доктор політичних наук,
 доцент кафедри журналістики,
 соціальних комунікацій і IT-права
 Державного університету
 інтелектуальних технологій і зв'язку
 вул. Кузнечна, 1, Одеса, Україна
 ORCID: 0000-0001-7391-2498

Ятвецька Ганна Володимирівна
 кандидат соціологічних наук, доцент,
 доцент кафедри журналістики,
 соціальних комунікацій і IT-права
 Державного університету
 інтелектуальних технологій і зв'язку
 вул. Кузнечна, 1, Одеса, Україна
 ORCID: 0000-0003-1277-3636

Савицький Андрій Якович
 кандидат юридичних наук,
 старший викладач кафедри
 журналістики, соціальних комунікацій
 і IT-права
 Державного університету
 інтелектуальних технологій і зв'язку
 вул. Кузнечна, 1, Одеса, Україна
 ORCID: 0000-0002-4780-3789

Вступ. Корупція сьогодні є складним феноменом, що проникає у всі сфери суспільства та має свої особливості в залежності від культурних, соціальних, та політичних контекстів конкретної країни чи регіону. Це явище не лише впливає на функціонування державних інститутів, а й порушує принципи демократії та правової держави. Однією з найбільших загроз є її вплив на ефективність управління та правове регулювання суспільних відносин. Корупція відображає рівень активності та свідомості громадянського суспільства, показуючи ступінь довіри громадян до влади та суспільного устрою.

Основною метою державної політики у сфері протидії корупції є створення ефективної системи запобігання та протидії цьому явищу, виявлення та усунення його соціальних передумов та наслідків, а також розкриття корупційних діянь та покарання винних. Це передбачає впровадження комплексу заходів, які спрямовані на підвищення прозорості владних структур, зміцнення правової культури суспільства та покарання осіб, які зловживають повноваженнями або втягнуті у корупційні схеми.

У статті відзначається існування та поширення корупції як сучасного феномену, якій стає національною та міжнародною турботою для всіх країн світу. Підкреслюється, що зазначене деструктивне явище вразливе для суспільства, оскільки шкодить діяльності органів публічної влади, гальмує розвиток економіки та деформує свідомість громадян. У відповідь на цю загрозу кожна країна розробляє власну антикорупційну програму, стратегію або політику.

Авторами наведено динаміку індексу сприйняття корупції в Україні за останні 10 років. Головна увага приділена чинникам, які вплинули на отримання Україною найкращого показника індексу сприйняття корупції, навіть в умовах воєнного стану.

Розглянуто засоби запобігання корупції, які застосовуються в деяких зарубіжних країнах, з метою вивчення можливості їх впровадження в Україні. Проведено аналіз антикорупційної діяльності трьох країн: Данії, Фінляндії та Нової Зеландії, які обрані через їх низький рівень корупції.

Виявлено, що більшість заходів, які успішно застосовуються в цих країнах, вже використовуються в Україні. Серед них – прийняття антикорупційного законодавства, ратифікація міжнародних договорів, залучення громадськості до контролю, посилення відповідальності за корупційні дії та інші.

В статті зазначено, що в цих країнах існують особливості, які сприяють зниженню рівня корупції, такі, наприклад, як відкритість діяльності владних структур, морально-психологічне несприйняття корупції громадянами та зміцнення прозорості в управлінні. Ці етичні та моральні принципи є ключовими у боротьбі з корупцією та запобіганням їй як соціального явища. Тому важливо, щоб Україна і подальше розвивала морально-етичне виховання громадян, спрямоване на зменшення корупційних тенденцій у суспільстві, та покращувала антикорупційну практику в Україні з метою подолання та уникнення прогалин у законодавстві. Обґрунтовується висновок, що Україна може застосовувати окремі практики, які є релевантними для її контексту, але не може повністю переймати модель іншої країни без урахування особливостей соціально-економічного та політичного розвитку.

Ключові слова: корупція, протидія корупції, індекс сприйняття корупції, антикорупційна діяльність, лобювання, політичний процес, політичний устрій, влада, економічний розвиток, демократія, правова держава, національна безпека.

У сучасний період корупція стала неодмінною складовою державного та суспільного механізму, пронизавши всі його структури та рівні. Вона не лише адаптує методи та форми взаємодії державних органів влади з представниками легітимного бізнесу та організованої злочинності, але й інтегрує їх у спільну систему тіньових, а часто й кримінальних, відносин. Зростання активності корупції та її розширення, особливо в умовах трансформаційних економік, створює підґрунтя для розгляду її як об'єктивного явища, притаманного більшості країн. Розповсюдження корупції на сучасному етапі має свої специфічні особливості, які варто розглядати у контексті її динаміки та впливу на соціально-економічний та політичний розвиток. До таких особливостей відносяться:

- політизація корупції: корупція в класичному вияві стає все більш політизованою, переміщуючись у владні структури;
- перехід корупційних зв'язків з розряду тимчасових та випадкових явищ в розряд усталених корупційних схем;
- інтернаціоналізація і глобалізація корупції;

– розширення сфери легалізації корупції, тобто маскування корупційних афер під законні операції. Як наслідок, легалізована корупція випадає з поля зору правоохоронних органів і набуває ще більших масштабів.

Мета статті полягає у визначенні корупційної ситуації в Україні за 2023 рік, оцінки розуміння та сприйняття корупції, знайомство із антикорупційним досвідом стран-аутсайдерів за їх індексом сприйняття корупції з метою подальшого втілення в політичну практику країни.

Виходячи з зазначеної мети були поставлені такі науко-дослідні завдання:

- проаналізувати корупцію як сучасний соціально-економічний і політичний феномен;
- ознайомитися з відповідним зарубіжним досвідом;
- визначити напрями створення альтернативних, законних шляхів протидії існуючим корупційним практикам.

Методи дослідження. Досягнення поставленої мети передбачає застосування наступних методів дослідження: методу політичного аналізу матеріалів компанії Transparency International (Під час аналізу міжнародного досвіду боротьби з корупцією були використані матеріали із офіційних сайтів Данії, Фінляндії та Нової Зеландії); методу прогнозування для формування уявлень щодо подальших перспектив проведення антикорупційної політики в Україні; компаративістський аналіз з метою порівняння шляхів боротьби з сучасним феноменом корупції в найбільш успішних у цьому напрямку країнах.

Основна частина. Корупція є однією з найбільш актуальних проблем, яка стоїть перед сучасною Україною. Антикорупційна стратегія країни на період з 2020 по 2024 роки визначає ряд основних напрямів для антикорупційної політики. Серед них – оптимізація функцій держави та місцевого самоврядування, цифрова трансформація виконання повноважень органами державної влади та місцевого самоврядування, забезпечення прозорості їх діяльності для мінімізації ризиків корупції. Також важливим напрямом є створення альтернативних, законних шляхів задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, які стоять у протидії існуючим корупційним практикам.

Не менш важливим є забезпечення невідворотності юридичної відповідальності за корупційні дії та пов'язані з ними правопорушення. Крім того, важливим аспектом є формування суспільної нетерпимості до корупції, підтримка культури

добросесності та поваги до верховенства права. Ці напрями спрямовані на створення сприятливих умов для боротьби з корупцією та зміцнення демократичних інститутів у сучасній Україні.

Згідно з думкою багатьох міжнародних та українських експертів, корупція становить найзначущу проблему сучасності. Це явище перетворюється на головну загрозу нормальному розвитку суспільства. Умови загальної корумпованості на всіх рівнях влади перешкоджають вирішенню будь-яких соціальних, економічних або політичних проблем. Негативні наслідки цього явища не лише гальмують прогресивний суспільний розвиток, а й становлять серйозну загрозу національній безпеці країни. Крім того, корупція призводить до погіршення інвестиційного клімату та іміджу держави перед міжнародними партнерами. Найбільш тривожною рисою корупції є те, що вона починає розглядатись як прийнятна норма на повсякденному рівні, незважаючи на декларативну підтримку більшістю населення ідеї про небезпеку цього явища.

Найвідомішим показником рівня сприйняття корупції у тій чи іншій країні світу є індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), який розраховується міжнародною організацією Transparency International з 1995 року.

Основним критерієм Індексу є не рангування, а бали, які країна отримує. Мінімальний рейтинг, що дорівнює нулю, вказує на те, що корупція фактично замінила державу, тоді як максимальний бал (100) свідчить про майже повну відсутність корупції. CPI оцінює саме сприйняття корупції, а не її фактичний рівень.

Цей індекс відображає сприйняття корупції у державному секторі економіки з боку представників бізнес-еліти. Крім того, він є своєрідним консолідованим рейтингом, що оцінює рівень корупції в різних країнах. Для складання цього індексу використовуються різні джерела, такі як Світовий економічний форум, Інститут розвитку менеджменту, Price Waterhouse Coopers, Freedom House і Gallup International. З метою зниження можливих різниць у цифрах, спричинених випадковими факторами, враховуються оцінки попередніх років.

Цей показник включає дані з попередніх років для уникнення раптових коливань в цифрах, що можуть бути спричинені випадковими чинниками.

За результатами 2023 року Україна отримала 36 зі 100 балів [2].

В нижченаведеній таблиці надані результати по CPI, які отримала Україна за останні 11 років.

Рік	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
CPI, бали	25	26	27	29	30	32	30	33	32	33	36
Місце	144	142	130	131	130	120	126	117	122	116	104

За зазначений період Україна додала загалом 11 балів у дослідженні. Це найбільший приріст серед країн, які зараз мають статус кандидаток до ЄС.

Останнє дослідження покриває період з лютого 2021 року по вересень 2023 року. Суттєвий приріст показника Україна отримала саме за час повномасштабної війни. Зростання України на 3 бали – один із найкращих результатів за минулий рік у світі.

Також Україна стала однією з 17 країн в цьогорічному CPI, що продемонстрували свій найкращий показник за увесь час.

Експерти з Transparency International Ukraine визначають ключові події, які мали великий вплив на ситуацію:

- ухвалення та впровадження Антикорупційної стратегії та Державної антикорупційної програми (ДАП), які спрямовані на боротьбу з корупцією;

- збільшення кількості затримань та розслідувань у справах, пов'язаних з високим рівнем корупції;

- проведення більшості закупівель через систему Prozorro, що сприяє збільшенню прозорості та запобігає корупційним схемам.

Один із ключових факторів, який сприяв підвищенню рейтингу України, – це ухвалення та початок реалізації Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, заснованої на раніше прийнятій Антикорупційній стратегії.

Успішний результат свідчить про те, що Україна дійсно виконує вимоги щодо антикорупційних заходів Європейського Союзу, зокрема у сферах прийняття стратегій по боротьбі з корупцією, посилення кадрового складу Національного антикорупційного бюро України та інших антикорупційних органів, та ефективного розгляду справ про корупцію.

Успіх у цих питаннях визначатиме можливість України вступити до Європейського Союзу, НАТО та ОЕСР. Він також буде визначати рівень довіри міжнародних партнерів і впливатиме на економічну та військову підтримку України.

Світові лідери Індексу сприйняття корупції-2023 майже не змінилися. Очолює список Данія із 90 балами. Друге місце займає Фінляндія, яка набрала 87 балів, наступні – Нова Зеландія із 85 балами та Норвегія з 84 балами.

Розглянемо антикорупційний досвід стран-аутсайдерів через індекс сприйняття корупції.

Данія. За оцінками Transparency International, в останні роки Данія є найменш корумпованою країною в Європі і (разом із Новою Зеландією) – однією з двох найменш корумпованих країн у світі.

В країні на сьогодні виникла власна антикорупційна культура, де винищення корупції є загальною метою. Суспільство не тільки осуджує корупцію серед чиновників, але й серед звичайних грома-

дян. Наприклад, умовою прийняття на роботу є підписання спеціальної угоди, де працівник зобов'язується утримуватися від отримання або надання хабарів. Порушення цієї угоди призводить до звільнення працівника з відзначенням цього в його особовій справі.

У Данії існує ефективна система громадського контролю за діями політиків та чиновників. Інформація про обіг коштів у країні є прозорою, тому посадовці майже не можуть приховати свої доходи та витрати. Парламентський контроль за доходами міністрів також є обов'язковим. Данські міністри регулярно, як письмово, так і усно, відповідають на запити депутатів, включаючи запити щодо підозр у хабарництві або лобюванні інтересів певного бізнесу. Ці відповіді публікуються відкрито на веб-сайті [3].

Пакет антикорупційних законів у Данії включає близько двадцяти законодавчих актів і передбачає кримінальну та адміністративну відповідальність приватних та юридичних осіб за намірене використання свого службового становища для незаконного збагачення. У 2002 році був прийнятий закон, за яким члени уряду зобов'язані щорічно публікувати інформацію про свої доходи та майно. Також, як результат ухвалення цього закону, міністри продали свої акції у зарубіжних компаніях, щоб уникнути підозр у використанні свого службового становища в особистих економічних інтересах.

Спеціалізованих антикорупційних органів у Данії не існує. Розслідування корупційних правопорушень здійснює поліція, за винятком злочинів міжнародного масштабу, які перебувають у компетенції прокуратури з особливих економічних злочинів.

Фінляндія. В Фінляндії немає спеціалізованих антикорупційних законів. Основні правові норми, які регулюють питання корупції, включені в Кримінальний кодекс і стосуються хабарництва в обох секторах – публічному і приватному. Антикорупційна політика Фінляндії ґрунтується на усвідомленні того, що корупція не є окремим явищем, тому не потребує спеціальних законів чи створення спеціалізованих антикорупційних органів. Замість цього, антикорупційні заходи вбудовані в загальну політику країни, оскільки корупцію розглядають як частину злочинного світу та недоцільні управління.

Ключовим чинником низького рівня корупції в Фінляндії є чесна влада, яка активно співпрацює з громадянським суспільством та відповідає перед ним. Таке управління вбудоване в культуру та менталітет народу, де кожен службовець має обов'язок служити державі. Одним із факторів, що може сприяти поширенню корупції, є низька заробітна плата публічних службовців, проте в Фінляндії ця проблема не так актуальна, оскільки їхні заробітні плати менші, ніж у приватному секторі [4].

Важливу роль у запобіганні корупції також відіграє рівень освіти населення, яке свідомо знає свої права та може ефективно протистояти зловживанням. Фіни вважають отримання хабарів поганою поведінкою і визнають значення соціального контролю, який ускладнює можливість приховати корупційні дії від оточуючих. Влада у Фінляндії максимально прозора та наближена до народу, що створює атмосферу взаємного довір'я та співпраці між урядом та громадянами.

Існують кілька ключових чинників, які допомагають знизити рівень корупції в Фінляндії:

- політична, фінансова та кадрова незалежність системи правосуддя гарантує, що судді можуть приймати об'єктивні рішення без впливу зовнішніх чинників;

- незалежність засобів масової інформації дозволяє журналістам викривати корупційні випадки без перешкод від влади;

- відкритість процесу прийняття рішень посадовими особами створює прозорий механізм, який ускладнює можливість хабарництва та інших форм корупції;

- мінімізація втручання держави в приватний сектор робить бізнесове середовище менш схильним до корупції та впливу лобістських груп;

- ефективна система внутрішнього і зовнішнього контролю за діями посадових осіб дозволяє вчасно виявляти та усувати випадки корупції;

- гідний рівень заробітної плати державних службовців та наявність «соціального пакету» заохочують до чесної роботи та зменшують мотивацію до вчинення корупційних дій;

- морально-психологічне несприйняття суспільством та посадовими особами корупції створює культуру, в якій корупція вважається неприйнятною та образливою.

На початку 2024 року поліція Фінляндії прийняла свою власну стратегію протидії корупції [5]. Ця стратегія базується на рекомендаціях ГРЕКО, Групи держав з боротьби з корупцією, органу Ради Європи. ГРЕКО радила поліції розробити спеціальну антикорупційну стратегію, яка буде представлена громадськості. Цю рекомендацію підтвердили у рішенні уряду з питань протидії корупції та відповідному плані дій на 2021–2023 роки. І це все досягло свого певного позитивного результату.

Зміст цієї стратегії ґрунтується на п'яти антикорупційних принципах:

- підтримка високого рівня довіри до поліції;
- поліція не терпить корупції;
- поліція визнає, усвідомлює та управляє корупційними ризиками

- поліція гарантує виявлення та повідомлення про порушення

- поліція негайно реагує та вживає заходи при будь-яких проявах корупції.

Ці чинники разом сприяють формуванню непохитної стійкості проти корупції в Фінляндії та забезпечують чесне та ефективне функціонування суспільства.

Нова Зеландія. У Новій Зеландії налагоджена ефективна система боротьби з корупцією, що допомагає забезпечити чесне та прозоре функціонування установ державного та недержавного секторів. Згідно з законодавством країни, хабарництво та корупція є кримінальними злочинами у Новій Зеландії та багатьох інших юрисдикціях, будь то у приватному чи державному секторі, та вважаються злочином, і за їх вчинення передбачені високі штрафні санкції та позбавлення волі до 14 років [6]. Навіть дарунки для державних посадовців заборонені згідно з Кодексом поведінки Державної служби.

Судова система Нової Зеландії відома своєю прозорістю, ефективністю та відкритістю. Якщо виникають скарги на дії суддів, фізичні та юридичні особи мають право звертатися до Управління уповноваженого з питань судової поведінки. Щодо діяльності поліції, ризик корупційних проявів у ній майже відсутній, оскільки державне управління має ефективні механізми виявлення корупційних правопорушень. Незалежне управління з питань поведінки поліції відповідає за розслідування порушень у сфері протидії корупції, що додатково забезпечує прозорість та недоторканість правопорядку у країні.

У Новій Зеландії встановлений чіткий кодекс поведінки для всіх працівників державної служби, що робить надзвичайно рідкісними випадки хабарництва, особливо у сфері комунальних та інших послуг. Громадяни Нової Зеландії в опитуваннях часто підтверджують відсутність корупційних випадків у цих сферах.

Нормативно-правова система країни відома своєю прозорістю, що робить Нову Зеландію привабливою для іноземних інвесторів. Відкриття бізнесу тут – це швидка і проста процедура, яка зазвичай займає лише кілька годин і вимагає лише одну формальну процедуру. Це значно зменшує корупційні ризики та створює сприятливі умови для бізнесу та інвестицій у країні.

В Новій Зеландії діє два ключових законодавчих акти, спрямованих на боротьбу з корупцією. Перший із них – Закон про злочини (The Crimes Act), який регулює сферу державного сектору, а другий – Закон про таємні комісії (Secret Commissions Act SCA), призначений для регулювання приватного сектору [7].

Крім того, в Новій Зеландії існує Кодекс поведінки державних службовців, в якому встановлені чіткі положення щодо прозорого декларування всіх подарунків та матеріальних благ, які отримують державні службовці від інших осіб.

Нова Зеландія славиться своєю відкритістю та свободою в економічному плані, що підтверджу-

ється високими показниками на різних міжнародних рейтингах.

Також важливо зазначити, що в ЗМІ Нової Зеландії часто розглядаються питання про те, куди та як правильно звертатися у випадку виявлення корупційних проявів, що сприяє підвищенню обізнаності громадян та ефективній боротьбі з цим явищем.

Відтак, всі розглянуті країни мають як загальні, так і специфічні риси у виявленні і усуненні корупційних схем та боротьби з цим явищем. Вивчення їх досвіду дозволяє враховувати його для подолання корупції як поширеного феномену в Україні. Але для того, щоб покращити антикорупційну практику в Україні, перш за все, необхідно розглядати прогалини в законодавстві [Див. детал.: 8].

Результати. Корупція є глобальним явищем, що притаманне країнам незалежно від їхнього політичного устрою чи рівня економічного розвитку. Визнання зростання рівня корупції не означає, що з нею можна примиритись, оскільки вона становить загрозу як для національних інтересів, так і для громадян та загального розвитку країни. Для вирішення цієї проблеми необхідно перейняти передовий зарубіжний досвід, але водночас слід зазначити, що не існує універсальної моделі, яка працювала б у будь-якій країні. Кожна успішна антикорупційна програма проходила свій власний шлях до досягнення результатів.

Україна може застосовувати окремі практики, які є релевантними для її контексту, але не може повністю переймати модель іншої країни, наприклад, Данії чи Фінляндії. Однак, успішність заходів в подоланні корупції залежить не лише від законодавства, але й від небажання суспільства терпіти корупцію. Важливо, щоб всі заходи впроваджувалися у взаємодії публічної влади та громадянського суспільства, а не лише приймалися на папері. Потрібно не тільки приймати антикорупційні закони, але й виконувати їх всіма без винятку. Тому подальші дослідження щодо мінімізації та подолання корупції в Україні є перспективними і важливими для забезпечення сталого розвитку країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Корупція: теоретико-методологічні засади дослідження / керівник авт. кол. доц. І. О. Ревак. Львів: ЛьвДУВС, 2011. 220 с.
2. The official site of Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org/>
3. The official site of Ministry of foreign affairs of Danmark. URL: <https://um.dk/en/danida/anti-corruption>
4. The official site of the Ministry of Justice of Finland. URL: <https://oikeusministerio.fi/en/anti-corruption-activities>
5. The official site of the Police of Finland. URL: <https://poliisi.fi/en/-/police-anticorruption-policy>
6. The official site of AustinSure of New Zealand. <https://austinsure.co.nz/anti-corruption-bribery-policy/>
7. The official site of Serious Fraud Office of New Zealand. <https://sfo.govt.nz/fraud-and-corruption/>
8. Лереза Є. О., Белов Д. М., Деякі особливості правового регулювання статусу Державної служби фінансового моніторингу України. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. 2022. Випуск 73 (5).

REFERENCES:

1. Koruptsiia: teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhennia / kerivnyk avt. kol. dots. I. O. Revak. Lviv: LvDUVS, 2011. 220 s. [in Ukraine]
2. The official site of Transparency International Ukraine. URL: <https://ti-ukraine.org/> [in English]
3. The official site of Ministry of foreign affairs of Danmark. URL: <https://um.dk/en/danida/anti-corruption> [in English]
4. The official site of the Ministry of Justice of Finland. URL: <https://oikeusministerio.fi/en/anti-corruption-activities> [in English]
5. The official site of the Police of Finland. URL: <https://poliisi.fi/en/-/police-anticorruption-policy> [in English]
6. The official site of AustinSure of New Zealand. <https://austinsure.co.nz/anti-corruption-bribery-policy/> [in English]
7. The official site of Serious Fraud Office of New Zealand. <https://sfo.govt.nz/fraud-and-corruption/> [in English]
8. Leheza Ye. O., Bielov D. M., Deiaki osoblyvosti pravovoho rehulivannia statusu Derzhavnoi sluzhby finansovoho monitorynhu Ukrainy. *Naukovyi visnyk UzhNU. Seriiia «Pravo»*. 2022. Vypusk 73 (5). [in Ukraine]

Borrowing experience: the way to an effective fight against corruption in Ukraine

Kokorev Oleksiy Viktorovich

Doctor of Political Sciences,
Associate Professor at the Department
of Journalism,
Social Communications and IT Law
State University of Intellectual
Technologies and Communications
Kuznechna str., 1, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0001-7391-2498

Yatvetska Hanna Volodymyrivna

Candidate of Sociological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Journalism,
Social Communications and IT Law
State University of Intellectual
Technologies and Communications
Kuznechna str., 1, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0003-1277-3636

Savytsky Andriy Yakovych

Doctor of Law, Senior Lecturer
at the Department of Journalism,
Social Communications and IT Law
State University of Intellectual
Technologies and Communications
Kuznechna str., 1, Odesa, Ukraine
ORCID: 0000-0002-4780-3789

The article describes the existence and outspread of corruption as a modern phenomenon, which becomes a national and international concern for all countries worldwide. It emphasizes that this destructive phenomenon is harmful to society as it affects the functioning of public authorities, hinders economic development, and distorts citizens' consciousness. In response to this threat, each country develops its own anti-corruption program, strategy, or policy.

The authors provide a dynamics of the Corruption Perceptions Index in Ukraine over the past 10 years. The main attention is drawn to the factors that had influence on Ukraine's attainment of the best corruption perception index, even in conditions of martial law.

The means to prevent corruption which are used in some foreign countries were reviewed in order to study the possibility of their implementation in Ukraine. An analysis of anti-corruption activities in three countries: Denmark, Finland, and New Zealand, which were chosen due to their low level of corruption, was conducted.

It was found that most of the measures successfully applied in these countries have been already used in Ukraine. Among those are the adoption of anti-corruption legislation, ratification of international agreements, involvement of the society in supervision, strengthening liability for corrupt actions, and others.

The article specifies that these countries have features that contribute to reducing the level of corruption, such as the transparency of the activities of governmental structures, the moral-psychological non-acceptance of corruption by citizens, and the strengthening of transparency in governance. These ethical and moral principles are crucial in combating corruption and preventing it as a social phenomenon. Therefore, it is important for Ukraine to develop further the moral and ethical education of citizens that aims to reduce corrupt tendencies in society and to improve anti-corruption practices in Ukraine to overcome and avoid omissions in legislation. The conclusion justifies that Ukraine can apply certain practices relevant to its context but cannot fully adopt the model of another country without considering the specifics of its socio-economic and political development.

Key words: *corruption, anti-corruption, Corruption Perceptions Index, anti-corruption activities, lobbying, political process, political system, governance, economic development, democracy, constitutional state, national security.*